

Riigimetsa Majandamise Keskuse looduskaitserelised tegevused

Alusdokument, 21.08.2023. a kliimaministri kiri nr 1-14/23/3763 „Omaniku ootused Riigimetsa Majandamise Keskusele“.

Kliimaministeerium (*edaspidi KLIM*) on Riigimetsa Majandamise Keskuse (*edaspidi RMK*) ja Keskkonnaametiga (*edaspidi KeA*) sisustanud **avaliku huvi tagamiseks püstitatud tegevuseesmärkide** realiseerimiseks vajalikke tegevusi ja töömahtusid. RMK lähtub nendest 2025. aasta eelarve planeerimisel. Omaniku ootuste elluviimise ulatus sõltub RMK eelarvelistest võimalustest ja RMK nõukogu poolt kinnitatud aastaeelarvest:

1. Säilitada ja taastada riigimaal loodusdirektiivi I lisa elupaigad ja kaitseväärtust omavate liikide elupaigad ka väljaspool kaitstavaid alasid vastavalt Keskkonnaameti poolt koostatavatele tegevuskavadele ja inventuuridele.

Loodusdirektiivi I lisa elupaikade ja kaitseväärtust omavate liikide elupaikade säilitamise aluseks on EELISesse kantud andmestik – loodusdirektiivi elupaigad ja liigi leiukohad.

Elupaikade ja liikide elupaikade taastamise planeerimisel tuleb arvestada lisaks alapõhiste kaitsekorralduskava ja liigi kaitse või elupaiga tegevuskavaga, ka riigi poolt koostatava Kaitstavate liikide ja elupaikade taastamise kavaga (koostamisel, valmib 2024.a lõpuks).

Loodusdirektiivi I lisa elupaigad

- Jaanuar 2024. a seisuga on väljaspool kaitstavaid alasid RMK hallatavatel maadel loodusdirektiivi I lisa nimetatud elupaiku 36 840 ha.
- Väljaspool kaitstavaid alasid tuleb loodusdirektiivi I lisa elupaikades metsamajandamine lõpetada.
- Vastavalt 18.12.2023.a kokkulepitule, korrastatakse andmestik, sh tehakse välitöid. Kaitstavatel aladel korrastab andmeid KeA, väljaspool kaitstavaid alasid RMK hallatavatel maadel korrastab andmeid RMK.
- Väljaspool kaitstavaid alasid on „EELISes natura_elupaik“ andmekogus RMK hallatavatel maadel:
 - metsaelupaiku (2180, 9010, 9020, 9050, 9060, 9080, 9180, 91D0, 91E0, 91F0) 15 600 hektarit (sh projekteeritavad alad);
 - sooelupaiku (7110, 7120, 7140, 7150, 7160, 7210, 7220, 7230) 15 200 ha;
 - pärandniite (1630, 5130, 6210, 6270, 6280, 6410, 6430, 6450, 6510, 6530, 9070) 4800 ha;
 - vee-, ranniku- ning nõmme ja luide elupaiku 1240 ha.
- RMK hallatavatel maadel, kus asub taastamist vajav pärandniit, tuleb pärandniit taastada ja välja rentida vastavalt pärandniidu säilimiseks vajalikele tingimustele.

Kaitseväärtust omavate liikide elupaigad:

I ja II kaitsekategooria liikide seisundi säilitamiseks või parandamiseks vajalike tööde juhised tulenevad alapõhistest kaitsekorralduskavadest ja liigi kaitse või elupaiga tegevuskavadest.

2. Tuvastada koostöös Keskkonnaagentuuri ja Keskkonnaametiga loodus- ja põlismetsade, vääriselupaikade ning pärandniitude paiknemine riigimaal ja teha vajadusel ettepanekud nende kaitse alla võtmiseks.

- Peale kriteeriumite kokkuleppimist (KLIM edastab 2024. a), tuleb välja valida potentsiaalsed alad ning inventeerida loodus- ja põlismetsad, mida loodusdirektiivi või vääriselupaiga inventuur ei ole varem katnud, ja tagada nende kaitse. Kaitstavatel aladel tegeleb inventuuriga KeA, väljaspool kaitstavaid alasid RMK (RMK hallatava maa piires).
- Inventeerida potentsiaalsed vääriselupaigad, vastavalt kehtivale metoodikale.
- Inventeerida potentsiaalsed pärandniidud, vastavalt inventeerimisjuhisele.

3. Taastada ja hooldada ohustatud või ebasoodsas seisundis olevaid elupaiku kliimaministri poolt iga-aastaselt kinnitatud mahus.

- Omaniku ootusega seotud tööd, sh elupaikade taastamise mahud, on toodud lisas. 2024. a tööd on KeA ja RMK omavahel kokku leppinud ja konkreetsed tööd KeA poolt RMK-le edastatud.
- Uue-Saaluse (Kavadi järve) paisude lahendus välja pakkuda aastaks 2028.
- Pärandniitudel tagada taastatud ja varasemalt hoolduses olnud alade avatuna hoidmine, kuni alale leitakse uus hooldaja.
- Edasine plaan tuleb koostada lähtudes Kaitstavate liikide ja elupaikade taastamise kavast (KLIM koostab 2024. a jooksul).
- Konkreetsed tööde nimekirjad ja mahud täpsustuvad vastavalt liigi kaitse ja elupaikade tegevuskavade kinnitamisele.

4. Ennetada ja pidurdada invasiivsete võõrliikide levikut ja tõrjuda looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike koostöös Keskkonnaametiga.

- RMK jätkab oma senise tööga kaitsekorralduskavades ette nähtud võõrliikide tõrjel (nt suur-läätspuu ja keerdokkaline mänd).
- 2024 alustada vereva lemmmaltsa tõrjega, alustada juulis.
- 2024 alustada pargitatra võõrliikide (sahhalini pargitatra, voolja pargitatra ja nende hübriidid) tõrjega, lähteülesande koostamine koostöös KeA-ga.
- Karuputke tõrjet korraldab KeA, RMK hallatava maa osas katab tõrjetööde kulu RMK.
- Konkreetsed võõrliikide tõrje mahud on toodud lisas 1.

5. Tagada kaitse- ja puhkealadel külastajate vastuvõtmiseks vajalikud tingimused, luua riigimaal looduses liikumise võimaluste kättesaadavus elanikele kõigis Eesti piirkondades, hinnata objektide külastatavust ning pidevalt uuendada kaitstavate ja külastatavate loodusobjektide tähistust.

- Keskkonnaminister moodustas 01.04.2021 käskkirjaga nr 1-2/21/1753 töörühma kaitstavate loodusobjektide külastuskorralduse koordineerimiseks ja kinnitas rahvusparkide külastuskeskuste kontseptsiooni. Töörühma juhiks määrati eluslooduse asekanstler ja töörühma liikmeteks KeM-i KeA ja RMK esindajad. Rahvusparkide külastuskeskuste kontseptsiooni sisuks oli külastuskeskuste arenguvision, kui palju keskusi peaks olema ja kus paiknema, millises järjekorras

keskusi ja ekspositsioone peaks arendama. Sellega nähakse ette, et ekspositsioonide uuendamiseks koostatakse külastuskorralduse töörühmaga ekspositsioonide arendamise plaan koos fookusteemadega ja lepitakse kokku eeldatav ajakava.

- Rahvusparkide keskuste uuendamine: kaks objekti järgmise nelja aasta jooksul. Ekspositsioonide arendamine toimub KliM külastustöörühma poolt kokku lepitud standarditest ja prioriteetidest lähtuvalt ning koostöös Keskkonnaametiga.
- Kaitstavate alade piiritähiste paigaldamine ning vananenud piiritähiste eemaldamine: Külastustaristu virtuaalkontori andmetel tuleb likvideerida 750 vana tähist ja paigaldada 900 uut.
- Probleemsete kohtade parandamine sh ebaseaduslik ehitis või lõkkekoht, lagunenu laudtee või väheloetav infotahvel Eesti kaitstavatel objektidel.
- Tööde mahud aastate lõikes on toodud lisas 1.

6. Luua vajalikud tingimused pärandniitude hooldamiseks, et need hooldamiseks soovijatele rentida.

- Koostöös KeA-ga tagada pärandniitude taastamiseks ja majandamiseks vajalik infrastruktuur (teed, truubid, tarad, laidudele transport). Konkreetse tööde mahud koos eelarvega selgitada koostöös KeA ja RMK vahel. Hinnanguline maksumus aastate lõikes on toodud lisas 1.

7. Rajada, rekonstrueerida ja hooldada looduskaitsealist taristut.

- Töös on järgmised objektid:
Ebapärlikarbi kasvatusjaam;
Uue-Saaluse (Kavadi järve) paisud (2 tk - ühe ostmise ja korrastamine ning teise paisu kordategemine);
- Alates 2024. aastast korraldab RMK Audru poldri veeregulaatori hooldustööde tellimise, tööde korraldamiseks vajaliku info annab KeA RMK'le üle.

8. Kalavarude taastamiseks kasvatada vähemalt lõhet, meriforelli, jõforelli ja siiga ning asustada need Eesti jõgedesse, kus asurkonnad on hävinud või vajavad kalakasvatustliku taastootmise tuge.

- RMK tegeleb igapäevaselt lõhe (ohustatud), tuura (LKS III kat), siia (ohustatud) ja harjuse (LKS III kat) noorkalade ning ebapärlikarpide kasvatamisega (LKS I kat). Kõik kalaliigid on seotud keskkonnaministri poolt kinnitatud tegevuskavaga „Kalakasvatustliku taastootmise tegevuskava 2017-2019, perspektiiviga kuni 2023“.
- Kalandusvaldkond viidi 2023. aastal üle Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse ning planeeritud on uuendatud tegevuskava kinnitada hiljemalt 2024. . Tegevuskava eelnõu järgi vajavad lõhe, tuura, siia ja harjuse populatsioonid kalakasvatustlikku tuge, samas on jõe- ja meriforelli olukord Eesti vetes hea ning teadlased ei pea vajalikuks kalakasvatustliku taastootmise kui abinõu rakendamist.
- Siia noorkalu asustab RMK Pärnu jõkke, Peipsi järve, Soome lahte ja Väinamerre Lõhe, tuura ja harjuse noorkalu asustatakse jõgedesse. Ebapärlikarbi kasvatamisega tegeleb RMK alates 2020. aastast ning tegevused on kooskõlas Keskkonnaameti peadirektori kinnitatud „Ebapärlikarbi (*Margaritifera margaritifera*) kaitse tegevuskavaga“.

9. Testida, edendada ja võtta laiemalt kasutusele mitmekesiseid püsimetsanduse praktikaid majandusmetsades, nii erinevaid elupaigatüüpe katvatel eksperimentaalaladel kui ka teistes sobivates piirkondades (nt kõrgendatud avaliku huviga aladel, matkaradade ümbruses).

- RMK loob täpsema tegevuskava püsimetsanduse katsetuste alustamiseks.
- Kliimaministeerium jätkab tööd õigusliku regulatsiooni täpsustamiseks (sh teadus-arendustegevuseks erisused).

10. Tagada GPS seadmete olemasolu, kõigil riigimetsas töötavatel masinatel ning täpne digitaalne ülevaade tehtud töödest, kogutud materjalist ja selle liikumisest.

- GPS jälgimine on suurtel metsas ja looduskaitseobjektidel töötavatel masinatel (harvester, kokkuveotraktor, ekskavaator). GPS andmed on lepingupartnerite kasutatavates keskkondades, mille RMK koondab oma infosüsteemis selliselt, et masinad on ühes infotehnoloogilises rakenduses kaardil nähtavad. GPS jälgimise võimekust nõutakse ja seda monitooritakse kõrge riskiga tööde puhul. Erinevate teenusepakujate ülest GPS online teavitussüsteemi arendamist ei peeta kuluefektiivseks.

11. Tagada, et riigimetsas (biomassis ja mullas) seotud süsinikuvaru ei vähene ja riigimaad panustavad kliimamuutuste leevendamisse, sh kuivenduse keskkonnamõju arvestamine ja leevendamine.

- Kuivendussüsteemide rekonstrueerimisel tuleb lähtuda põhimõttest, et need ei kahjustataks ümbritsevaid loodusväärtusi, ning arvestada TÜ koostatavas „Maaparandussüsteemide negatiivsete mõjude leevendus- ja kompensatsioonimeetmete rakendamise juhise“, <https://keskkonnaamet.ee/media/7635/download> (valmimistähtaeg koos koolitustega 1. aprill 2024, KeA¹).
- Jätta rekonstrueerimata, uuendamata ja hooldamata paksudel turvasmuldadel kuivendaja tüüpi kraavid 4. ja 5. boniteedi metsades. Mosaiikses maastikus tuleb paksudel turvasmuldadel kvartali sihtidel asuvate kraavide rekonstrueerimisel, uuendamisel ning hooldamisel kaaluda selle vajalikkust, kasutades võimalikult väikese keskkonnamõjuga ja turbavaru säilitavaid meetodeid. Kraavide looduslikule arengule jätmisel ja sulgemistöödel eelistada 5 boniteedi metsi.
- Aidata kaasa märgade metsade tegevuskava (kinnitamata) eesmärkide täitmisele.

¹ [Maaparandussüsteemide negatiivsete mõjude leevendus- ja kompensatsioonimeetmete rakendamise juhise tutvustus | Keskkonnaamet](#)

Lisa 1

Tegevuse nr	Tööde grupp	ühik	2024	2025	2026	2027
3.	Taastada ja hooldada ohustatud või ebasoodsas seisundis olevaid elupaiku					
	Maastike ja koosluste hooldus ja taastamine (sh parkide ja üksikobjektide hooldus	ha	200	200	200	200
	Liigi elupaiga hooldus ja taastamine	ha	80	100	100	100
	Lagesoode, soometsade ja soostuvate metsadega seotud ökosüsteemide taastamine	ha kumulatiivne	2000	6000	10 500	15 000
	Pärandniitude taastamine	ha kumulatiivne	200	450	750	1050
	RMK hallataval maal kasutusse antud pärandniitude pindala	ha kumulatiivne	24 000	24 500	26 000	29 000
	Veekogude taastamistööd, sh paisude likvideerimine, elupaikade taastamine, kudealade taastamistööd	km kumulatiivne	50	100	200	350
	Järvede seisundi parandamine, sh regulaatorite rekonstrueerimine, veetaseme tõstmine	ha kumulatiivne	-	-	100	200
	Loomade vedu laidudele pärandniitude hooldamiseks	KeA korraldab töö, eelarve tuleb RMK-st.				
4.	Ennetada ja pidurdada invasiivsete võõrliikide levikut ja tõrjuda looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike					
	verev-lemmaltsa tõrje	ha	10	30	x	x
	suur-läätspuu tõrje	ha	50	50	50	50
	pargitatra tõrje	ha	10	30	40	40
	karuputke tõrje	RMK rahastab enda hallatavatel maadel karuputke tõrjet.				
5.	Tagada kaitse- ja puhkealadel külastajate vastuvõtmiseks vajalikud tingimused, luua riigimaal looduses liikumise võimaluste kättesaadavus elanikele kõigis Eesti piirkondades, hinnata objektide külastatavust ning pidevalt uuendada kaitstavate ja külastatavate loodusobjektide tähistust.					

	Looduskaitse taristu rajamine, rekonstrueerimine ja hooldus (sh kultuuripärandi objektid)	tk	20	5	5	5
	Rahvusparkide keskuste uuendamine	tk	2			
	Kaitsealade ja vööndite piiritähiste paigaldamine ja vanade tähistest eemaldamine	tk <i>kumulatiivne</i>	400 (400)	450 (800)	500 (1300)	400 (1600)
6.	Luua vajalikud tingimused pärandniitude hooldamiseks, et need hooldamiseks soovijatele rentida.					
	Pärandniitudele hooldus- ja taastamistehnikaga ligipääsemiseks vajalik taristu	eur		100 000	100 000	100 000
Kaitsealuste eramaade riigile omandamine		eurot (miljonit)	10	12	14	14

X – mahtu ei ole hetkel võimalik hinnata